

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

Дипломна робота
бакалавр

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему: **Рекреаційно-туристичні ресурси Західного Полісся та їх використання**

“Recreational and tourist resources of Western Polissya and their use”

Виконала: студентка 4-го курсу
денної форми навчання
Напряму підготовки/спеціальності
6.040104 Науки про Землю
(географія)

Кулик Л. М.

Керівник :
канд.географ.наук,доцент
Молодецький А. Е.

Рецензент :
канд. географ.наук ,доцент
Муркалов О.Б.

Рекомендовано до захисту:
Протокол засідання кафедри
№ _____ від «__» _____ р.
Завідувач кафедри
проф. Топчієв О.Г.
(підпис) (прізвище, ініціали)

Захищено на засіданні ДЕК № _____
Протокол № _____ від «__» _____ р.
Оцінка _____ / _____ / _____
(за національною шкалою, за шкалою ECTS, бал)
Голова ЕК проф. Світличний О.О.
(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ	5
1.1. Загальна характеристика природних ресурсів Волинської області	5
1.2. Загальна характеристика природних ресурсів Рівненської області	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КЛІМАТИЧНИХ РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ	17
2.1. Кліматичні рекреаційні ресурси Волинської області	17
2.2. Кліматичні рекреаційні ресурси Рівненської області	20
РОЗДІЛ 3. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ РЕСУРСИ РЕГІОНУ	23
3.1. Архітектурно-історичні пам'ятки Волинської області	23
3.2. Архітектурно-історичні пам'ятки Рівненської області	30
РОЗДІЛ 4. РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНІ ОБ'ЄКТИ ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ	37
4.1. Туристична інфраструктура Шацьких озер	37
4.2. Рекреаційний потенціал озера Пульмецьке	40
4.3. Озера карстового походження (озеро Луки)	42
4.4. Флора та фауна Шацького поозер'я (озеро Люцимир)	42
4.5. Рекреаційно-лікувальні об'єкти (озеро Пісочне)	44
4.6. Бази відпочинку Шацьких озер (урочище Гряда)	46
РОЗДІЛ 5. АЛЬТЕРНАТИВНІ ВИДИ ТУРИЗМУ ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ	50
5.1. Аналіз основних видів туризму Волинської області	50
5.2. Особливості туристичного потенціалу Рівненської області	54
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62

ВСТУП

Актуальність теми. Західне Полісся – це край унікальної природи, лікувального мікроклімату, самобутнього народного мистецтва та великої історико-культурної спадщини. За наявністю природних рекреаційних ресурсів, які зазнали відносно невеликого антропогенного впливу і добре зберегли рекреаційну здатність, зона належить до перспективних регіонів України з розвитку туристично-рекреаційної галузі.

Багата історико-культурна спадщина, озера, річки, ліси з цілющими дикоростучими ягодами та грибами, лікувальні торф'яні грязі, джерельні мінеральні води чотирьох типів, мисливство, рибальство створюють всі необхідні передумови для організації і функціонування лікувально-оздоровчого, культурно-пізнавального, спортивного, мисливського, сільського та інших видів туризму.

Щорічне зростання показників туристичного бізнесу (Волинська і Рівненська область, зокрема), кількість закладів курортно-санаторної сфери, вітчизняних іноземних туристів вказує на доцільність розвитку туристично-рекреаційного потенціалу регіону.

Незважаючи на це, лишається значна кількість проблем, які виникають у зв'язку недостатнім фінансуванням програм розвитку туризму та розбудови інфраструктури, нераціональним використанням туристично-рекреаційних ресурсів та природно-рекреаційного потенціалу регіону, що вимагає їх глибокого дослідження для нарощення туристично-рекреаційного потенціалу регіону.

Метою дипломної роботи є формування інформаційної бази розвитку туристично-рекреаційного потенціалу регіону.

Для досягнення мети в дипломній роботі розв'язано наступні завдання:

– досліджено рекреаційно-туристичні ресурси Волинської та Рівненської області;

- проаналізовано кліматичні, гідрологічні та лісові рекреаційні ресурси Волині та Рівненщини;
- охарактеризовано історико-культурні ресурси Західного Полісся;
- визначено наявні туристичні ресурси Волинської та Рівненської області;
- здійснено огляд альтернативних видів туризму регіону.

Об’єктом дослідження виступає Західного Полісся.

Предметом дослідження є різноманіття туристичних ресурсів Західного Полісся, та їх залучення до системи туристсько-екскурсійного потенціалу регіону та країни.

В роботі були використані такі **методи дослідження**: порівняльно-географічний аналіз, ретроспективний опис, аналіз проектів та економіко-екологічних прогнозів, статистичний.

Туристично-рекреаційна сфера визнана як одна з пріоритетних в економіці України загалом та в Західному Поліссі зокрема. Тому дослідженню проблем та перспектив розвитку рекреації та туризму в регіоні присвятили свої праці географи Л. Ільїн, В. Круль, І. Єрко, О. Міщенко, М. Мельнійчук, В. Поляковський, економісти В. Голян, Н. Коленда, І. Милько, Л. Черчик, Н. Циганюк та інші. В роботі було використано праці цих та інших вчених, які займались дослідженням туристично-рекреаційного потенціалу регіону, а також інші фахові видання, посібники, матеріали конференцій і круглих столів, статистичні дані та звітні матеріали спеціалізованих міжнародних організацій та агентств та інтернет-ресурси.

ВИСНОВКИ

Як висновок, Західне Полісся – це край багатий на розвідані і нерозвідані рекреаційно-туристичні ресурси.

Природний потенціал кліматолікувальних місцевостей визначається за площами курортних лісів області, які мають високофітонцидні властивості.

При оцінці використовувались площі лісових масивів санаторіїв і профілакторіїв, де передбачається кліматолікування. Потенціал цих територій використовується на 60-85% при теперішній місткості закладів курортно-санаторного лікування, які на них розміщені.

Природний потенціал організованого і неорганізованого туризму з вільним режимом пересування визначено для лісових територій області за винятком заповідних, забруднених радіонуклідами, віднесених до рекреаційних зон організованого відпочинку.

При визначенні природно-туристичного потенціалу організованого і неорганізованого туризму з вільним пересуванням не враховувалися території, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС: Камінь-Каширський, Любешівський, Маневицький райони.

Значним потенціалом володіють поліські райони областей та Ківерцівський район.

Річкові та озерні пляжі Волинської області використовуються дуже інтенсивно. Найбільше навантаження припадає на озерні пляжі Ківерцівського, Любомльського, Ковельського, Ратнівського, Старовижівського, Турійського, Шацького районів.

Природний потенціал мисливських угідь визначено з врахуванням їх фактичної місткості, тобто кількості мисливців, які можуть займатися полюванням протягом року на території певних мисливських угідь. Мисливський потенціал області використовується найбільш інтенсивно - на 85%.

Отже, найбільшим туристичним потенціалом володіють Шацький, Ратнівський, Ківерцівський райони, середнім - Ковельський, Луцький, Любомльський, Старовижівський та Турійський райони.

Найбільш перспективними для розвитку санаторно-курортного лікування є Ківецівський, Ковельський та Шацький райони; для туристично-екскурсійного профілю - Володимир-Волинський, Горохівський, Луцький та Шацький райони; для оздоровлення та відпочинку - всі райони поліської частини області за винятком Камінь-Каширського, Любешівського та Маневицького районів.

Захоплюючими є екскурсійні маршрути Волині: Луцький замок; тисячолітній Володимир-Волинський; Зимненський монастир заснований Володимиром Святославичем за часів Київської Русі; на Берестечківське поле козацької слави; численні собори та церкви стародавньої доби та середньовіччя, молитовні будинки іновірців і т.д.

Яскраві регіональні особливості Волинської області, поряд з багатим природно-ресурсним та історико-архітектурним потенціалом, створюють всі передумови для організації сучасної туристичної інфраструктури і розвитку вітчизняного та міжнародного туризму на її території.

Рівненщина – край, що займає особливе місце на карті України, край, що впродовж віків перебував в епіцентрі європейських історичних подій, наукової та творчої діяльності, серце древньої Волині.

Подорож Рівненщиною допоможе перегорнути славні сторінки історії, сповнені дивовижною минувшиною та живою сучасністю.

Мандруючи дорогами Рівненщини, кожен в змозі відкрити для себе багату історико-культурну спадщину краю, палітру краєвидів, ознайомитися із звичаями та обрядами регіону, автентичним фольклором.

Яскраві регіональні особливості області, поряд з багатим природно-ресурсним та історико-архітектурним потенціалом, створюють всі передумови для всіх видів туризму, а зокрема- екотуризму.

Тут турист має широкий вибір для відпочинку та може обрати будь-яке заняття у різних агроселях та садибах, які, у свою чергу, створюють всі умови, аби дати своїм гостям по-справжньому відчутти та стати частиною цього життя у незвичних для них умовах.

Рівненська область по праву може претендувати на визнання одного з найоригінальніших регіонів України. Рівненщина – глибока історична земля, що повниться численними пам'ятками природи, архітектури, культури та унікальними об'єктами, аналогів яких нема в інших регіонах. Тут же є і приваблива етнографічна база для розвитку зеленого туризму: майстри з ткацтва, лозоплетіння, різьби по дереву, народної вишивки. Збереглися унікальні зразки фольклору та народних звичаїв.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бейдик О.О. Рекреаційна-туристські ресурси України / О.О. Бейдик. – К.: ВЦКНУ, 2001. – 396 с.
2. Відпочинок на межі: екстремальні розваги на Рівненщині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rivne.ogo.ua/turizm/vidpochinok-na-mezhi-ekstremalni-rozvagi-na-rivnenshhini/>
3. Волинські новини: Кар'єр, який може випити воду Світязя, відновив роботу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.volynnews.com/news/society/karyer_yakuu_mozhe_zminyty_dolyu_s_vityazya_vidnovyyu_robotu/
4. Волинське Агентство Розслідувань: Світязь може висохнути через видобуток глини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ar.volyn.ua/category/news/>
5. Волинь туристична. Інтерактивна мапа туристичної Волині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.volyntravel.com.ua/>
6. Волинь туристична. Місцями реформації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadske.volyn.ua/volyn-turystychna-mistsyamy-reformatsiji/>
7. ВолиньPost: Загроза обміління Шацьких озер справді існує, – Міністерство екології та природних ресурсів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.volynpost.com/news/3471-zagroza-obmilinnia-shackyh-ozher-spravdi-isnuie--ministerstvo>
8. ВолиньPost: Як політики піаряться на проблемах Світязя? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.volynpost.com/articles/142-iak-polityky-piariatsia-na-problemah-svitiazia>

9. Географічна енциклопедія України: у 3 т. / редколегія: О. М. Маринич (відпов. ред.) та ін. – К. : “Українська радянська енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 1989.
10. Горішевський П. В. Сільський зелений туризм: організація гостинності на селі: підручник / П. В. Горішевський, В. П. Васильєв, Ю. В. Зінько. Івано-Франківськ: Місто-Н, 2003. – 148 с.
11. Денисюк В. Волинь: події, факти, цифри / Денисюк В – Луцьк : Надстир’я, 2000. – 123 с.
12. Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Волинській області [Електронний ресурс] . – Режим доступу: http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/24_1.htm
13. Енциклопедія українознавства: Словникова частина : [в 11 т.] / Наукове товариство імені Шевченка ; гол. ред. проф., д-р Володимир Кубійович. – Париж ; Нью-Йорк : Молоде життя ; Львів ; Київ : Глобус, 1955 – 2003.
14. Забокрицька М. Р., Хільчевський В. К., Манченко А. П. Гідроекологічний стан басейну Західного Бугу на території України [Електронний ресурс]. – К. : Ніка-Центр, 2006. – 184 с. – ISBN 966-521-397-0.
15. Заневська Л. Г. Модель системи спортивно-оздоровчого туризму // Теорія та методика фізичного виховання. – 2008. – № 6. – С. 30-33.
16. Клімат Рівненської області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yourgeography.volyn.ua/klimat-rivnenskoji-oblasti>
17. Кравченко Н. О. Напрями екологізації туристичної індустрії України / Н. О. Кравченко // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. “Серія Економіка”. – Вип. 3 (31). – Рівне: НУВГП. – 2005. – С. 72–77.
18. Легенди озера Люцимир. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://we.org.ua/mistychna-ukrayina/legendy-ozera-lyutsymer/>

19. Літературно-меморіальний музей-садиба Лесі Українки в Колодяжному: Путівник / В. Комзюк, Л. Мерзвинська. – Луцьк, 1996.– С. 20–28.
20. Луцьк. Інформаційно-туристичний довідник. Луцьк: [б. в.] 2000. – 50 с.
21. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). – К.: Альтерпрес, 2002. – 436 с.
22. Матеріали доповідей на Міжрегіональному семінарі “Сприяння розробленню ефективного національного та регіональних планів дій з адаптації до зміни клімату, що відбувся в м. Рівне 10-11 жовтня 2017 року...” та II Міжнародному бізнес форумі з агрологістики, що відбувся у м. Рівне 23.11.2017 року.
23. Мельнійчук М. М. Сучасний стан і перспективи розвитку туристичної та рекреаційної діяльності Волинської області / М. М. Мельнійчук, С. Д. Уєвич, В. С. Чернець, Л. В. Гладич, Т. П. Безсмертнюк // Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Сер. Географія. – 2013. – Вип. 2. – С. 101-115.
24. Озеро Пісочне – на світлинах лучанина. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.hroniky.com/news/view/8782-ozero-pisochne-na-svitlynakh-luchanyna>
25. Павловська Т. С. Лабораторні роботи з курсу “Географія Волині” : мед. Розробка для студ. геогр. ф-ту / Т.С. Павловська, Ю. В. Білецький. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. – 92 с.
26. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство. Навчальний посібник. – К.: Альтерпрес, 2003. – 352 с.
27. Петро Кравчук «Книга рекордів Волині», – Любешів: “Ерудит”, 2005. ISBN 966-361-079-4.
28. Рівненська область. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://myukraine.info/uk/oblast/rivne/>
29. Рівненська область – економічний потенціал району. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.textreferat.com/referat-9315-3.html>

30. Рівненщина туристична. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tourism.rv.ua/>
31. Рівненський авіаційно-спортний клуб ТСО України – авіаційний центр Західної Волині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rask.rv.ua/rest-ua>
32. Смаль І.В. Основи географії рекреації та туризму: Навчальний посібник / І.В.Смаль. – Ніжин : НДПУ, 2004. – 105 с.
33. Стельмах В. О. Природні та історико-культурні рекреаційні об'єкти Рівненщини / В.О. Стельмах // Вісник львівського університету. Серія географічна. 2013. Випуск 43. Ч. 1. с. 92–98.
34. Туризм Рівненщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ogo.ua/rivnenschina/tourizm>
35. Туристичний сайт Рівненщини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rivne.travel/>
36. Туристично-краєзнавчі дослідження . – К., 2016. – Вип.4. – С.26-32.
37. ФАКТИ. ICTV: Білорусь вбиває Шацькі озера: гордість Волині йде під землю?
38. Фізична реабілітація : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту / авт. кол. : Приступа Є. Н., Жданова О. М., Линець М. М. [та ін.] ; за наук. ред. Євгена Приступи. – Л. : ЛДУФК, 2010. – 447 с.
39. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія / Фоменко Н. В. – К. : Центр навч. л-ри, 2007. – 312 с.
40. Хільчевський В. К., Осадчий В. І., Курило С. М. Основи гідрохімії. – К., 2012. — ISBN 978-966-521-559-2
41. Черчик Л. Сучасний стан розвитку туристично-рекреаційного комплексу Волинської області : Монографія / Л. Черчик, І. Єрко, Н. Коленда, О. Міщенко. – Луцьк : Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2014. – 152 с.

42. Шацькі озера: 8 дивовижних перлин Шацького національного природного парку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vsviti.com.ua/nature/24940>

43. Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм: Навчальний посібник / Ю. В. Щур, О. Ю. Дмитрук. – К.: Альтерпрес. – 2003. – 232 с.

44. 7 чудес Рівненщини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rivne.ogo.ua/turizm/7-chudes-rivnenshhini/>

45. RestLib. Ваша бібліотека відпочинку. Гряда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://restlib.com.ua/uk/shacki-ozera/kyrortu/gryada>